

فرا ترکیب پژوهش نشاط اجتماعی در ایران: ارائه چارچوب و الگویی

جامع و یکپارچه

(بررسی کلیه مقالات ۲۰ ساله علمی پژوهشی سال‌های ۹۸-۱۳۷۸)

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۳/۱۳

کد مقاله: ۱۰۹۲۵

محمدعلی زکی^۱

چکیده

شادی و نشاط اجتماعی به‌منزله یکی از موضوعات و نیازهای مهم هر جامعه تلقی شده که نقش تعیین‌کننده‌ای در تأمین سلامت فرد و رفاه اجتماعی دارد. اصول پنج‌گانه جامعه‌شناختی تحلیل دورکیمی نشاط اجتماعی به‌مثابه پدیده اجتماعی عبارت‌اند از: "چیستی"، "الگوهای اجتماعی"، "همبسته‌ها"، "پیشایندها" و "پسایندهای آن". تحقیقات فراوان، متنوع و متعددی در حوزه نشاط اجتماعی در ایران، طی بیست سال گذشته انجام شده که ضرورت انجام تحقیق فرا ترکیب در این خصوص را فراهم می‌نماید. هدف اصلی پژوهش حاضر ارائه چارچوب و الگویی جامع و یکپارچه در تبیین نشاط اجتماعی در ایران خواهد بود. تحقیق حاضر از نوع "فرا ترکیب" خواهد بود. فرا ترکیب نوعی روش تحقیق کیفی است که در آن تحقیقات کیفی درهم‌آمیخته شده و در نهایت تفسیری نواز مجموعه آن‌ها پدید می‌آید. اطلاعات تحقیق حاضر با استفاده از چهار منبع اینترنتی پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پایگاه اطلاع‌رسانی نشریات علمی ایران، پایگاه مجلات تخصصی نور، پرتال جامع علوم انسانی جمع‌آوری شده است. در مجموع ۲۵۱ مقاله بر اساس نه کلیدواژه‌های «شادی»، «نشاط»، «شادمانی»، «شادکامی»، «شادابی»، «شادمانی اجتماعی»، «شادکامی اجتماعی»، «شادابی اجتماعی» و «نشاط اجتماعی» شمارش و شناسایی گردید. یافته‌های تحقیق حاضر نشان از روندی افزایشی و همچنین سریع و شتابان (خصوصاً در دهه دوم پژوهش) در تولید دانش و پژوهش نشاط اجتماعی در ایران طی ۲۰ سال (سال‌های ۱۳۷۸ تا بهمن‌ماه ۱۳۹۸) داشته است. نتایج استفاده از روش "فرا ترکیب" تحقیق را قادر به "ارائه چارچوب و الگویی جامع و یکپارچه تبیین نشاط اجتماعی در ایران" نموده است. بر اساس مدل پیشنهادی نشاط اجتماعی قابل تفکیک در پنج بخش به ترتیب فراوانی شامل پیشایندها (۶۳ درصد)، وضعیت (۱۴ درصد)، پسایندها (۱۳ درصد)، کلیات (۸ درصد) و همبسته‌ها (۲ درصد) گزارش و طبقه‌بندی شده‌اند. شرایط و عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی در ایران در هفت دسته اصلی شمارش شده‌اند. بیشترین فراوانی عوامل مؤثر فرعی بر نشاط اجتماعی عبارت‌اند از دینداری (۲۹ مقاله)، سرمایه اجتماعی (۲۴ مقاله)، اعتماد اجتماعی (۱۱ مقاله)، امنیت اجتماعی (۱۰ مقاله)، سرمایه فرهنگی (۹ مقاله)، احساس محرومیت نسبی و طبقه اجتماعی (۸ مقاله)، احساس مقبولیت اجتماعی، آنومی، هوش معنوی و عزت نفس (هر کدام ۷ مقاله). کارکردهای نشاط اجتماعی در ایران در شش دسته اصلی طبقه‌بندی شده‌اند. بیشترین فراوانی اثرات فرعی نشاط اجتماعی عبارت‌اند از سلامت عمومی (۷ مقاله)، رضایت زناشویی (۴ مقاله)، موفقیت تحصیلی (۸ مقاله) و رضایت شغلی (۳ مقاله).

واژگان کلیدی: نشاط اجتماعی، پدیده اجتماعی، تحقیق فرا ترکیب، مجلات علمی